

Eoliska avlagringar och vindriktningar i och kring Store Mosse, södra Sverige

Bjeremo, Tim

I Store Mosse nationalpark så torrlades Issjön Fornbolmen för ca 12 000 år sedan och lämnade en blottlagd sjöbotten bestående av främst glacial sand. Sanden transporterades sedan med hjälp av vinden och byggde därefter upp ett flertal dyner och dynkomplex bestående utav flygsand ovanpå den tidigare glacialt avsatta sanden.

Eoliska sanddyner är värdefulla klimatarkiv och dessa sanddyner har undersökts för att ta reda på hur och när de växte fram. Sanden i dynerna åldersbestämde med luminiscensdatering och en digital höjdmodell har använts för att analysera dynernas geomorfologiska former.

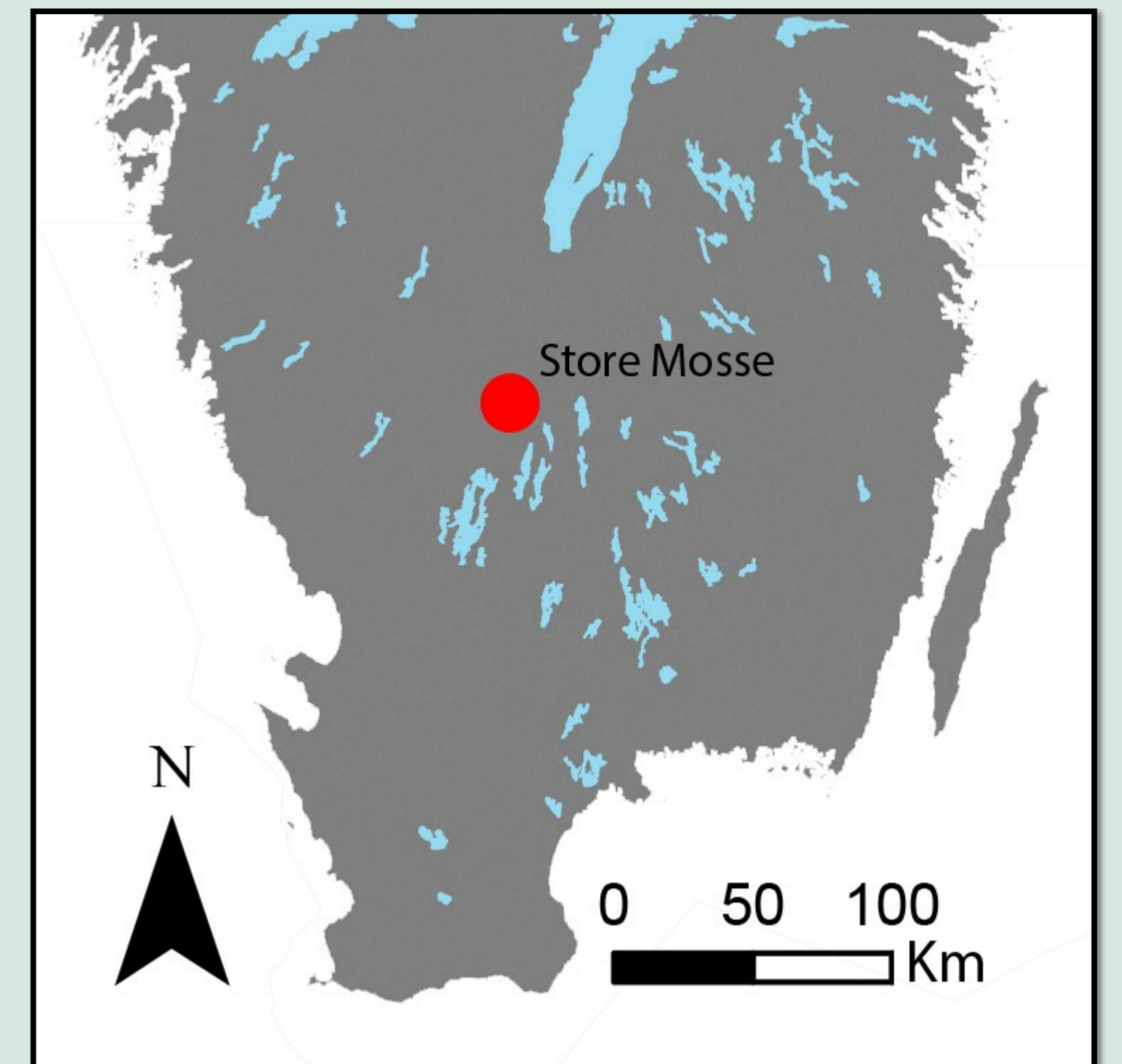

Fig.1 Karta över södra Sverige med lokalen Store Mosse markerad

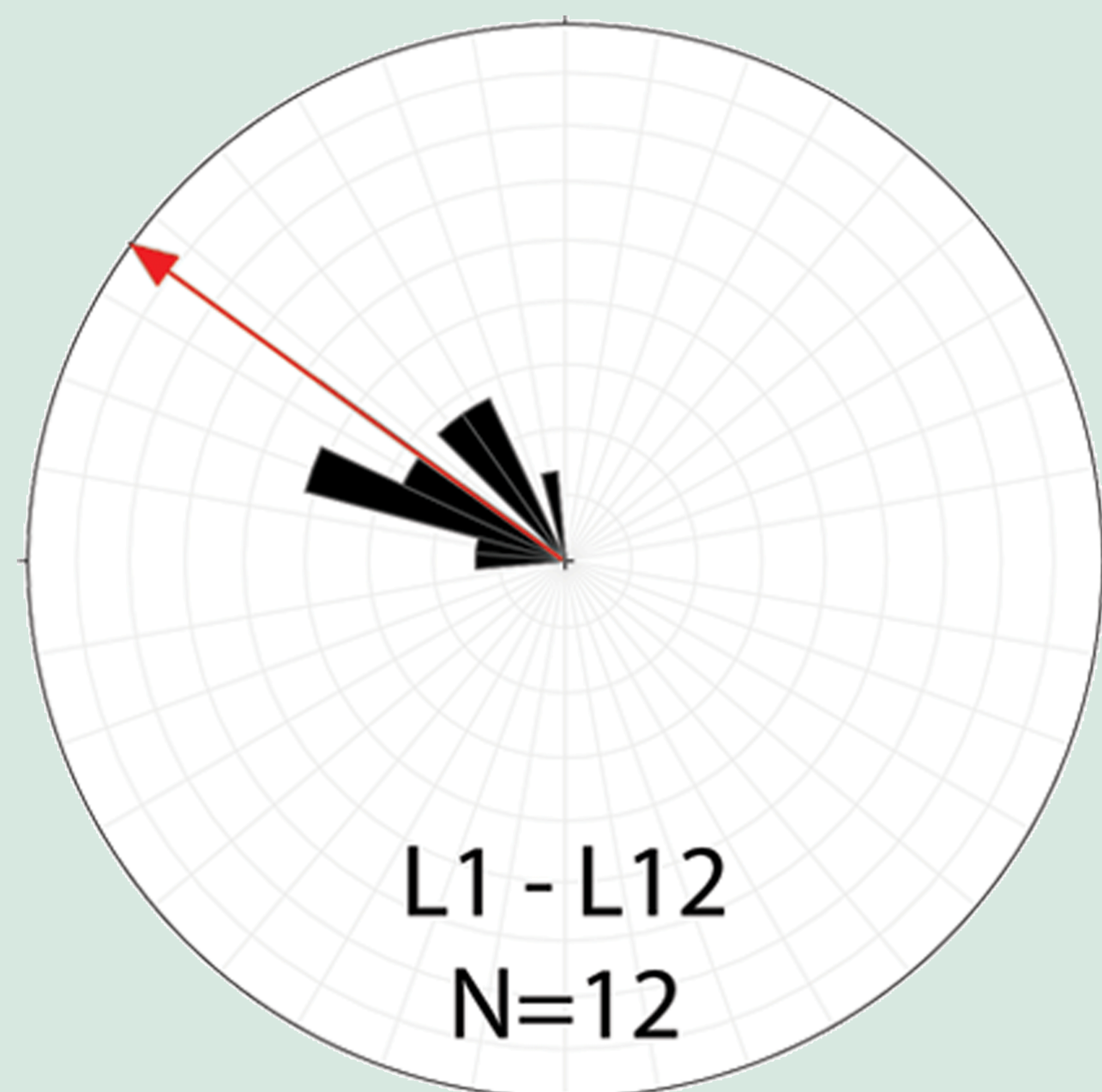

Fig.2 ↑ Stereogram med vindriktningar baserat på dynernas stöt- och läside samt vinkeln mellan dynernas armar. Röd pil är medelvektorn av samtliga vindriktningar och indikerar en huvudsaklig vind från nordväst.

- Lövö Rockne (fig. 3) är ett dynkomplex där majoriteten av dynerna tolkats som parabeldyner.
- De individuella dynerna i Lövö Rockne har en brantare läside på dynernas sydöstra delar som tillsammans med tillhörande bisektris visar på en avsättande vindriktning från nordväst för dynens bildande (fig. 2). Som jämförelse så är dagens vindregim i regionen direkt ifrån väst.
- Delar av Lövö Rockne började avsättas för ca 8 000 år sedan eller mer och stabiliserades strax efter ca 4 700 år sedan enligt OSL-datering. Troligen har dynen varit aktiv både tidigare och senare då provtagningen inte kunnat täcka ett större område av daterbara sediment.
- Dynen Kittlakull (fig. 4) är en långsträckt dyn i västlig till östlig riktning som följer en gammal strandkant som tros vara från Fornbolmens tid.
- Kittlakull är svårklassificerad där alternativen står mellan transversell dyn, longitudinell dyn, topografiskt styrd dyn eller frontdyn.
- Kittlakulls norra sida är brantare än den södra men osäkerhet kring dynens stöt- och läside finns då dynen är historiskt påverkad av bebyggelse.
- Delar av Kittlakull började avsättas för ca 10 500 år sedan eller mer och stabiliserades strax efter ca 3 300 år sedan enligt OSL-datering. Dynen har likt Lövö Rockne troligen varit aktiv utanför det daterbara spannet.

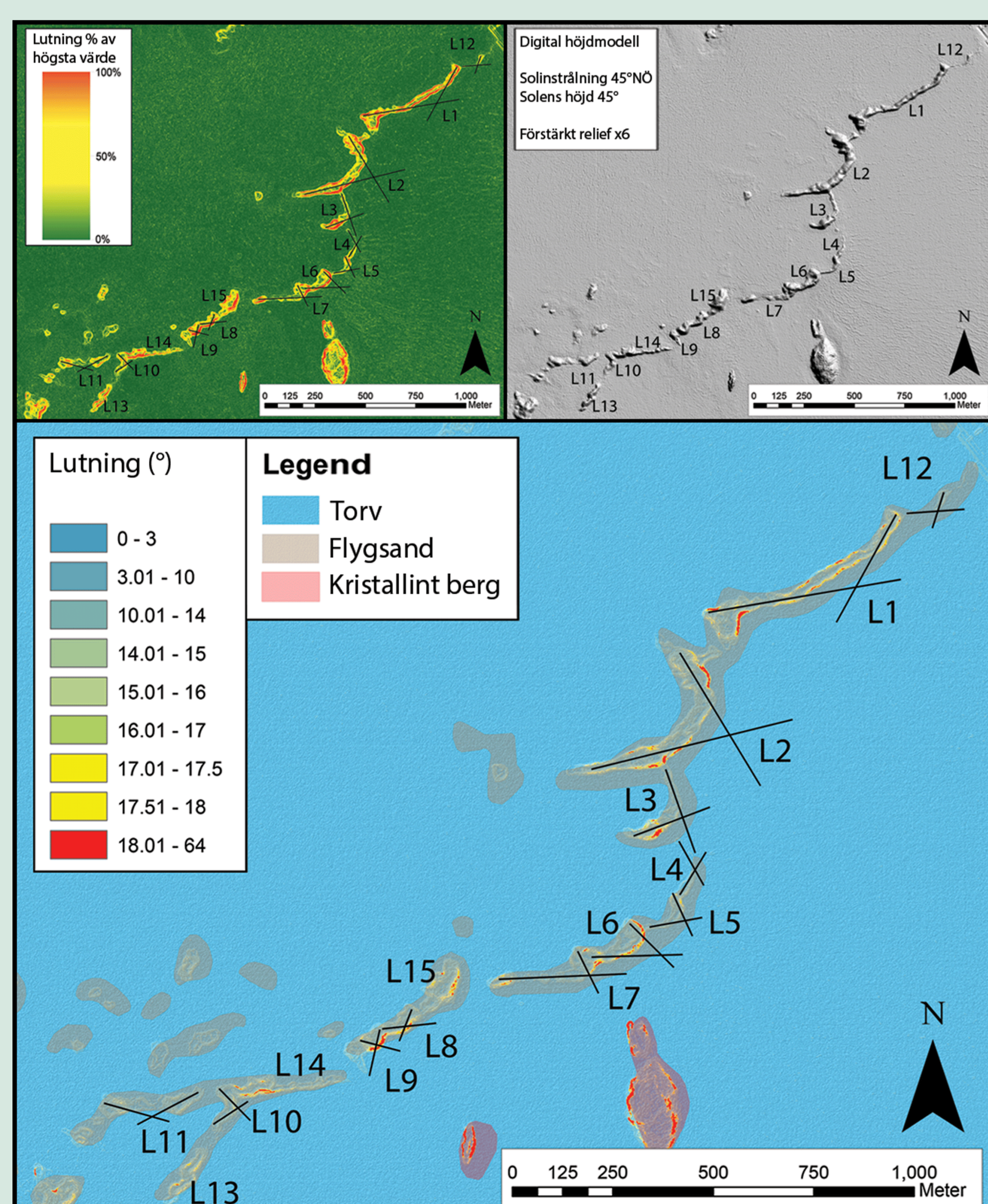

Fig.3 ← Dynkomplexet Lövö Rockne med individuella dyner markerade där dyntypen parabola dyner dominerar. Dynernas armar har förlängts tills de bildar en bisektris som tillsammans med stöt- och läsidan indikerar den avsättande vindriktningen. Den brantare läsidan är konsekvent belägen på dynernas sydöstra sida.

Fig.4 → Dynen Kittlakull sträcker sig längs med en gammal strandkant markerat med rött i övre högra hörn. Kittlakull är antropogent påverkad och osäkerhet råder kring om den brantare norra sidan verkligen är dynens läside.

